

Den Haag, 5 juni 2014

In het najaar van 2008 leidde de kredietcrisis in de financiële sector tot een serie interventies door de Nederlandse Staat. De Algemene Rekenkamer volgt sindsdien de maatregelen en interventies die het Ministerie van Financiën heeft genomen om de gevolgen van de kredietcrisis tegen te gaan. Op <http://kredietcrisis.rekenkamer.nl/> is daartoe een overzicht van de relevante gebeurtenissen opgenomen. U leest hier wat het financieel risico van deze interventies is voor de Staat en wie de begunstigden zijn. Ook bieden we een overzicht van de ontvangsten en uitgaven. Per interventie en begunstigde is in een tijdbalk af te lezen welke relevante gebeurtenissen er zijn geweest.

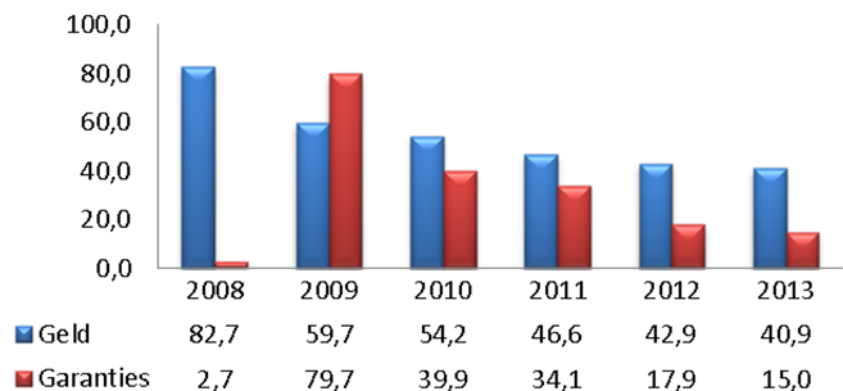
Totdat de interventies en arrangementen beëindigd of afgehandeld zijn, zullen we onze bevindingen regelmatig en in een vast ritme op deze site publiceren. Zo zijn de ontwikkelingen rondom alle interventies en arrangementen in één oogopslag te volgen. Deze actualiseringen betreffen belangrijke wijzigingen in de interventies, financiële wijzigingen en ander relevant nieuws.

Met deze website proberen wij uw Kamer vooral inzicht en overzicht te bieden en te helpen bij (de voorbereiding op) de debatten met de Minister van Financiën over dit complexe onderwerp. Per 5 juni 2014 hebben we deze website geactualiseerd. Hieronder gaan we in op de belangrijkste ontwikkelingen.

Financiële risico's kredietcrisis voor de Staat verder gedaald

De financiële risico's voor de Staat vanwege de kredietcrisis zijn in 2013 verder afgenomen. Het totale openstaande bedrag aan leningen, kapitaalverstrekking of voorfinanciering voor de verschillende interventies is bijna € 41 miljard eind 2013. De omvang van de afgegeven garanties daalde tot bijna € 15 miljard eind 2013.

Financiële risico's van de kredietcrisis voor de Staat in 2008-2013 in miljarden euro's

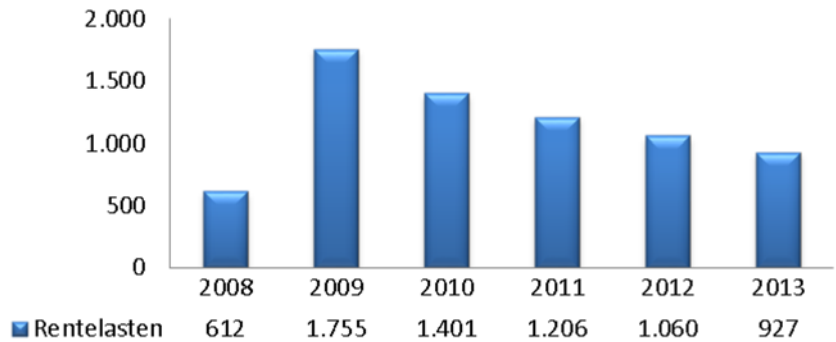
Zonder de nationalisatie van SNS REAAL op 1 februari 2013 zou het risico voor de Staat verder zijn gedaald. Na de nationalisatie heeft de Staat in totaal € 3,3 miljard aan kapitaal en leningen verstrekt aan SNS REAAL. Daarnaast verstrekte de overheid € 0,5 miljard aan kapitaal en € 4,2

miljard aan garanties aan de vastgoedbeheerorganisatie Propertize (voorheen SNS Property Finance).

Daling rentelasten voor de Staat

Voor de verschillende interventies heeft de Staat geld moeten lenen. Over 2013 bedroegen de toegerekende rentelasten voor de Staat € 927 miljoen. Sinds 2008 heeft de Staat bijna € 7 miljard aan rente betaald waarvan € 5,6 miljard vanwege de overname van ABN AMRO (bron jaarverslagen Ministerie van Financiën 2008 tot en met 2013).

Totale rentelasten van de interventies kredietcrisis voor de Staat in 2008-2013 in miljoenen euro's

In ons verantwoordingsonderzoek 2013 hebben wij geconstateerd, dat de Minister van Financiën door zijn benadering weliswaar informatie geeft, maar dat dit geen compleet beeld geeft van de (begrotings)uitgaven per maatregel voor de bestrijding van de kredietcrisis (zie www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek). Wij meenden, dat hier meer precisie is gewenst door in de informatie over de kredietcrisismaatregelen aan de Tweede Kamer ook de toe te rekenen rentelasten voor de Staat *per maatregel* mee te nemen.

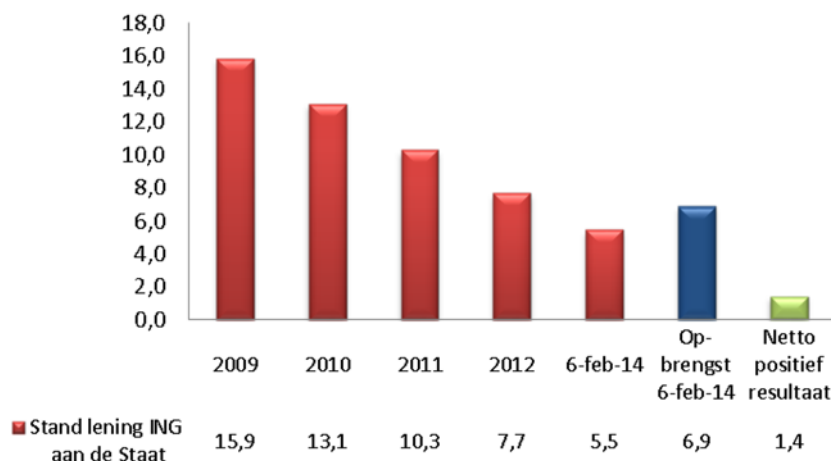
Rentelasten overname ABN AMRO hoger dan ontvangsten uit dividend

Tegenover rentekosten ontvangt de Staat ook dividend vanwege de overname van ABN AMRO: over 2013 € 400 miljoen van ABN AMRO en € 99 miljoen van ASR Nederland. Daarnaast ontving de Staat van ABN AMRO over 2013 € 103 miljoen aan in rekening gebrachte rente over de verstrekte leningen. Het totaal aan dividenduitkeringen en ontvangen rente (€ 602 miljoen) is evenals voorgaande jaren niet voldoende om de toegerekende rentelasten over 2013 van € 762 miljoen te compenseren die de Staat betaalt voor de overname van ABN AMRO.

Winst voor Staat bij beëindiging back-upfaciliteit voor ING

Begin 2009 nam de Staat voor 80% het risico van de Amerikaanse hypotheekportefeuille van ING over. Na de verkoop van de hypotheekportefeuille eind 2013/begin 2014 en de aflossing van de leningen van ING resteert voor de Staat een nettowinst van € 1,41 miljard.

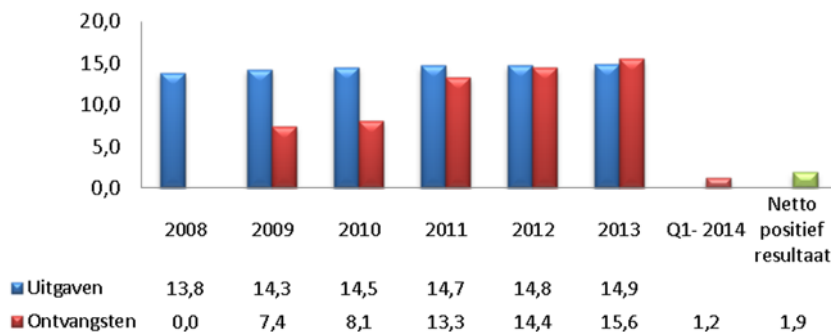
Stand lening ING aan de Staat in 2009-2014 en opbrengst veiling hypothekenportefeuille in februari 2014 in miljarden euro's

Winst op kapitaalverstrekkingsfaciliteit en garantiefaciliteit

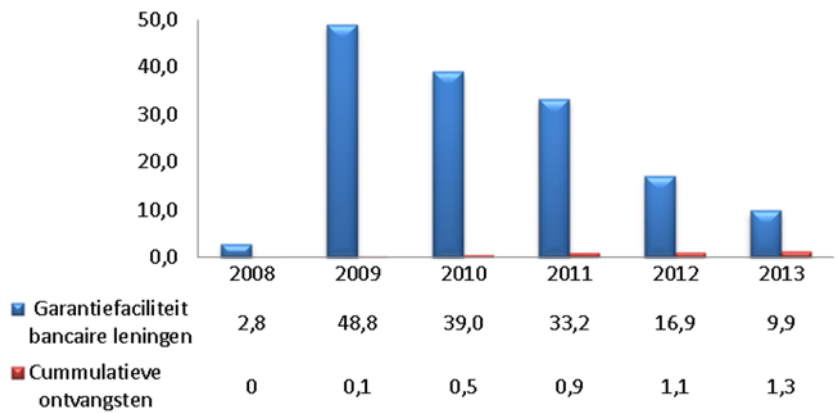
De cumulatieve ontvangsten uit de kapitaalverstrekkingsfaciliteit zijn in 2013 voor het eerst groter dan de cumulatieve uitgaven die de Staat heeft gedaan. Inclusief de toegerekende rentelasten voor de Staat bedroegen de uitgaven € 14,9 miljard. Over de afgeloste bedragen inclusief rente en terugkoopvergoeding ontving de Staat tot nu toe € 16,8 miljard. Deze »winst» van € 1,9 miljard kan nog verder toenemen met de terugbetaling van de resterende schuld en de bijbehorende vergoeding door ING (in totaal iets meer dan € 1 miljard, uiterlijk mei 2015).

Kapitaalverstrekkingsfaciliteit in 2008-2014 in miljarden euro's

Ook de garantiefaciliteit bancaire leningen pakt voor de Staat gunstig uit. Op de verstrekte garanties heeft de Staat ultimo 2013 bijna € 1,3 miljard cumulatief aan vergoedingen ontvangen en nog geen uitgaven gedaan. Ultimo 2013 bedraagt het openstaande bedrag aan garanties € 9,9 miljard. De laatste garanties afgegeven onder de garantiefaciliteit lopen in principe af op 31 december 2014.

Garantiefaciliteit bancaire leningen 2008-2013 in miljarden euro's

Openstaande vordering op IJsland

Uit de failliete boedel van Landsbanki heeft de Staat in 2013 € 77 miljoen ontvangen. De resterende vordering op IJsland bedraagt € 617 miljoen (exclusief rente- en uitvoeringskosten).

Wijziging van statuten ABN AMRO, SNS REAAL en NLF

Voorafgaand aan de overdracht van de aandelen SNS REAAL aan Stichting NL financial investments op 31 december 2013 zijn maatregelen getroffen die ervoor moeten zorgen dat ABN AMRO, ASR en SNS REAAL onafhankelijk van elkaar kunnen werken en dat er concurrentie blijft tussen de banken en verzekeraars. Hiertoe zijn de statuten van NLF, ABN AMRO en SNS REAAL eind 2013 gewijzigd.

De volgende actualisering van de website kredietcrisis is gepland in september 2014.

Een afschrift van deze brief sturen wij aan de voorzitter van de Eerste Kamer en de Minister van Financiën.

Algemene Rekenkamer

drs. Saskia J. Stuiveling,
president

dr. Ellen M.A. van Schoten RA,
secretaris